

Värnamo kommun

Rektorn vid Finnvedens gymnasium 1

Beslut för gymnasieskola och gymnasie- särskola

efter tillsyn i Finnvedens gymnasium 1
i Värnamo kommun

Tillsyn i Finnvedens gymnasium 1

Skolinspektionen genomför tillsyn i Värnamo kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Finnvedens gymnasium 1 besöktes av Skolinspektionen den 23 och 24 september 2014.

Fakta om skolenheten

Finnvedens gymnasium ligger i centrala delen av Värnamo och anordnar utbildning inom gymnasie- och gymnasiesärskola. Inom Finnvedens gymnasium ryms fyra skolenheter med var sin rektor som vardera ansvarar för ett antal program. Finnvedens gymnasium 1, benämnd Utvecklingssektorn, erbjuder utbildning inom gymnasiesärskola och introduktionsprogrammen. Gymnasiesärskolan omfattar utbildning, för de elever som påbörjade sin utbildning före läsåret 2013/14, i specialutformat program och yrkesträning. De elever i gymnasiesärskolan som påbörjade sin utbildning läsåret 2013/14 erbjuds nationellt program (hotell, restaurang och bageri) och individuellt program. Sammanlagt är 20 elever inskrivna i gymnasiesärskolan, relativt jämt fördelade över de fyra åren.

Finnvedens gymnasium 1 anordnar också utbildning inom gymnasieskolans alla fem introduktionsprogram. På preparandutbildning är 6 elever inskrivna, på programinriktad individuellt val är 30 elever inskrivna, på yrkesintroduktion (barn- och fritidsprogrammet, handel- och administrationsprogrammet, fordons- och transportprogrammet samt restaurang- och livsmedelsprogrammet) går sammanlagt 39 elever, på individuellt alternativ är 7 elever inskrivna och på språkinstruktionen går 51 elever. Tillsammans med gymnasiesärskolans 20 elever består skolenheten av sammanlagt 158 elever.

Skolenheten leds av en rektor som tillsammans med de andra rektorerna och gymnasiechefen bildar en ledningsgrupp för hela skolan. Skolenhetens lärare är organiserade i såväl programarbetslag som ämneslag. För gymnasiesärskolan finns ett programarbetslag och för introduktionsprogrammen finns två programarbetslag. Lärarna har även tillhörighet i ämneslag som organiseras under rektorerna.

Rektorn redovisar att samtliga elever i gymnasiesärskolan når de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det är svårt att ge en samlad bild av elevernas resultat på introduktionsprogrammen, då eleverna läser efter individuella studieplaner. Rektorn redovisar att det föregående läsår var åtta elever på introduktionsprogrammen som slutförde sin utbildning inom ett år och samtliga dessa gick vidare in på nationellt program. Rektorn redovisar att det är 85 procent av ele-

verna på introduktionsprogrammen som når minst godkänt i grundskolans kurser läsåret 2013/14.

Helhetsbedömning

År 2007 genomförde Skolverket utbildningsinspektion av Finnvedens gymnasium. Rapporten visade på brister på flera områden som är centrala för såväl skolutveckling som elevernas möjlighet att nå målen. Skolinspektionens tillsyn år 2014 visar på liknande brister nu, där förhållandena på Finnvedens gymnasium 1 idag mycket är de samma, medan författningarna har skärpts inom exempelvis arbetet med särskilt stöd. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på det bristfälliga arbetet med särskilt stöd. Tillsynen visar på avsaknad av systematiskt arbete med att identifiera, utreda och ta ansvar för att åtgärder sätts in. Det saknas kunskaper inom skolenheten om hur en utredning av elevers stödbehov går till vilket leder till att elevernas stödbehov varken utreds korrekt eller att stödåtgärder sätts in som motsvarar behovet. Skolenheten behöver ta ansvar för arbetet med särskilt stöd omgående förbättras så att eleverna får det stöd de har rätt till.

Som pedagogisk ledare och chef har rektorn en central roll, bland annat för att se till att centrala processer fungerar och utvecklas inom skolan. Tillsynen visar att skolenheten behöver en tydligare och mer samordnande pedagogisk ledning, som exempelvis kan ta tillvara på de goda pedagogiska kvaliteter som finns i undervisningen. Brister i pedagogisk ledningen märks i att lärarna i allt för stor utsträckning själva får besluta över organisation, med konsekvens att samverkan mellan ämnen för att skapa helheter för eleverna blir lidande. Det finns en stor variation på kvalitet i undervisning, värdegrundsarbete, arbete med stödsatser samt uppföljning och utveckling av utbildningen. Detta gör att vissa elevgrupper möter en utbildning av god kvalitet medan andra möter en av mindre god kvalitet, med följd att dessa elevers utveckling mot målen avstannar eller hämmas. Fram tonar en bild av att det är eleverna som måste anpassa sig till undervisningen eller till det stöd som skolenheten erbjuder, istället för det omvända. För att utbildningens kvalitet ska kunna förbättras behöver skolenheten utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete. Av vikt är att åtgärder som skolenheten vidtar för att höja kvalitet systematiskt följs upp, utvärderas och att konstaterade utvecklingsbehov redovisas till huvudmannen.

Vid tillsynsbesöket framkommer inget annat än att skolenheten erbjuder en lugn studiemiljö och att det sker flera trygghetsskapande insatser på skolan. Dock saknas systematik i arbetet med att skapa en trygg miljö för alla. Skolenheten har identifierat områden som omfattar elevers negativa bild av sig själva i relation till elever på andra skolenheter. Åtgärderna för att komma till rätta med sådana hierarkier sker sporadiskt och utan ett samlande helhetsgrepp.

I samband med den regelbundna tillsynen framkommer flera exempel på illa bemötande mellan elever och mellan elev och personal, något som skolan omgående behöver utreda och sätta in lämpliga åtgärder för att komma till rätta med. Även om skolenheten redovisar exempel på trygghetsfrämjande arbete behöver rektorn säkerställa att insatserna, när behov finns av detta, även är skolövergripande samt att den personal som ansvarar för att genomföra insatserna har god kännedom om såväl metod som syfte.

I arbetet med att skapa en god miljö för lärande innehar eleverna en viktig roll. Eleverna vid Finnvedens gymnasium 1 saknar dock forum för att lyfta frågor som kan vara av intresse för dem. Detta försvårar möjligheterna att via eleverna få in röster gällande exempelvis ordningsregler och åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Arbetet i sådant syfte behöver visserligen inte ske genom ett elevråd, men avsaknaden av forum visar på brister i demokratiskt arbete och stänger vägar för elevernas uppfattningar. Skolinspektionen ser även att det skiljer sig i elevernas inflytande över undervisningen.

Tillsynen visar att introduktionsprogrammen i vissa avseenden är utformade så att eleverna på yrkesintroduktionen ges få, om ens några, möjligheter att gå över till nationellt yrkesprogram. Detta utesluter elevernas möjligheter till en yrkesexamen och därmed bättre förutsättningar för exempelvis anställning eller fortsatta studier. Av tillsynen framgår vidare att elever på gymnasiesärskolan inte får sina behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosedda, detta då det saknas resurs och kompetens inom området.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Värnamo kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 16 februari 2015** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Rektorn och lärarna ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har.
- Lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.
- Lärarna ska stärka elevernas självförtroende samt vilja och förmåga att lära

- Lärarna ska utgå från elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering

Klargörande av målen för utbildningen

Enligt skollagen ska elever informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas. Av läroplanen framgår vidare att elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer.

I intervjuer med elever på introduktionsprogrammen vid Finnvedens gymnasium 1 framkommer att lärarna i olika grad klargör utbildningens mål. Eleverna ser att det finns de lärare som lägger stor vikt vid detta medan eleverna i vissa ämnen inte alls känner till utbildningens mål, i form av exempelvis innehåll och kunskapskrav. Den bristande kännedomen i vissa ämnen beror enligt eleverna på att lärarna inte förklarar eller klargör målen på ett för dem förståeligt sätt. Eleverna framför vidare en osäkerhet gällande mot vilka mål de arbetar, detta då några i klasserna arbetar efter grundskolans och andra efter gymnasieskolans kursplaner. Lärare bekräftar elevernas uppgifter och menar att mål och kunskapskrav upplevs som oklara av eleverna. De framför vidare att det är svårt att förklara målen för alla elever då de läser enligt olika kursplaner. Lärarna menar vidare att eleverna inte alltid är så intresserade av dessa mål eller krav och vet att eleverna har svårt att förstå informationen. Samtidigt ger några lärare exempel på hur de gör för att klargöra målen. Rektorn förstår såväl lärarnas som elevernas uppfattning och framför uppfattningen att det är svårare att klargöra målen i de teoretiska ämnena och att målen därmed inte klargörs för eleverna i dessa ämnen.

Även om lärarna i vissa ämnen lyckas klargöra målen, behöver rektorn se till att samtliga lärare än tydligare förklarar utbildningens mål för eleverna, så att dessa mål klargörs i alla ämnen. Detta oavsett vilka kursmål som eleverna arbetar mot.

Samverkan mellan ämnen för att skapa helheter för eleverna

Enligt läroplanen ska läraren samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier och för skolans kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven.

Elever på introduktionsprogrammen framför att de upplever att lärarna varken samverkar eller är samstämmiga i informationen. Eleverna vill exempelvis få fler möjligheter att arbeta ämnesövergripande. Framför allt tycker eleverna att

Samverkan mellan gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnena kunde öka. Lärarna bekräftar elevernas bild, av att det i ett fåtal fall sker samverkan mellan lärare, men ger även exempel på samverkan som sker. Samtidigt hänvisar lärarna till organisatoriska svårigheter eftersom de lärare som ansvarar för undervisningen av eleverna på introduktionsprogram arbetar på olika skolor och även tillhör olika program- och ämnesarbetslag. Detta är något som lärarna uppger försvårar och nästan omöjliggör planering för samverkan. Samtidigt menar lärarna att frågan lyfts och att man vill öka graden av samverkan, men att det ofta är upp till lärarens egen vilja till samverkan varför sådan kan utebli. Rektorn uppger att hon gärna samlat all personal under samma skolor för att på så sätt kunna skapa möjligheter för bättre samverkan. Rektorn uppger också att lärarna är spridda över skolans lokaler och detta försvårar samverkan och organisering av sådan, vilket också är en anledning till att samverkan inte blir av.

Även om viss samverkan förekommer inom några introduktionsprogram måste rektor se till att lärarnas samverkan i arbetet med att nå utbildningens mål utvecklas och utökas väsentligt så att alla elever får en undervisning som ger dem ett sammanhang i sina studier.

Anpassning till elevernas behov och att stärka elevens självförtroende och lust att lära

I utbildningen ska, enligt skollagen, hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Enligt läroplanen ska läraren stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

I intervjuer med elever, lärare och rektor framkommer en uppfattning om att tillhörigheten till de olika programmen vid Finnvedens gymnasium signalerar olika status. I samtliga intervjuer framförs att det finns de program som har högre status än andra. Eleverna uttrycker att vissa lärare bemöter dem med uppfattningen att skolan är för svår för dem. De upplever att lärares negativa värderingar av dem betyder att lärarna inte tror att de kommer att klara kursen. Eleverna menar dock att det finns lärare som är duktiga på att ingjuta förtroende och viljan till att lyckas, även om de och lärarna inte har samma uppfattning om vad det innebär att lyckas bra. Eleverna vill gärna tro att lyckas är att nå höga betyg, medan lärarnas uppfattning enligt eleverna är att det innebär ett godkänt betyg. Lärarna menar att eleverna har misslyckanden bakom sig och att de försöker låta eleverna lyckas och därför trycker på att presterar bra när de når godkänd nivå. De har dock sett att det förekommer lärare och elever på andra program som för fram uppfattningen om att eleverna på introduktions-

programmet tillhör en annan kategori elever, något som inte stärker elevernas självförtroende. Rektorn uppger att det bland flera lärare inte anses lika fint att arbeta på dessa program, något som eleverna märker och identifierar sig med. Rektorn anser att det är viktigt att arbeta med vilken syn man har på eleverna utifrån programtillhörighet. Även om lärarna uppger att de försöker få eleverna att känna att de lyckas, måste rektorn se till att man på skolenheten som helhet arbetar med att stärka elevernas självförtroende samt vilja att lära.

Eleverna framför i intervjun att de tycker att det finns bättre och sämre undervisning när det gäller att anpassa den till deras förutsättningar. De framför att de kan arbeta med samma uppgifter även om de arbetar mot olika kunskapskrav. Eleverna uppger att de kan bli klara med ett område och sen få vänta en längre tid utan att få gå vidare mot nya kunskapskrav. Med längre tid menar eleverna allt ifrån resten av lektionen till veckor. Eleverna är medvetna om att de befinner sig på olika nivåer och menar att lärarna inte kan stödja dem på dessa olika nivåer. Lärarna tycker att det är svårt att möta alla eleverna på den individuella nivå de befinner sig. De uppger att i vissa grupper är det en stor skillnad mellan elevernas förkunskaper och förutsättningar, vilket gör att de inte har möjlighet att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar och behov. Rektorn framför, efter att ha gjort ett antal lektionsbesök, att undervisningen behöver utvecklas och varieras i större utsträckning, bland annat med fler engagerade genomgångar samt mer anpassningar utifrån undervisningens innehåll.

Även om lärarna skapar individuella planer och bedriver stor del av undervisningen i mindre elevgrupper, visar tillsynen att undervisningen i liten omfattning anpassas efter elevernas behov och förutsättningar vilket får till följd att eleverna inte ges den ledning och stimulans som de har rätt till för att de utifrån sina förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer mot ovanstående att utbildningen vid Finnvedens gymnasium 1 inte i tillräcklig utsträckning är systematiskt inriktad mot målen i läroplanen. Huvudmannen och rektorn ska därför se till att lärarna klargör för eleverna vilka mål utbildningen har. Huvudmannen och rektorn ska vidare se till att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål. Vidare ska huvudmannen och rektorn se till att lärarna stärker elevernas självförtroende samt vilja att lära och att lärarna i undervisningen utgår från elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Författning

1 kap. 4 § skollagen

3 kap 3 § skollagen

4 kap. 14 § skollagen

Lgy 11 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter

Lgy 11 2.1 Kunskaper och 2.6 Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Elevernas inställning ska klargöras så långt som möjligt.
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och ska hållas informerade i frågor som rör dem.
- Vid skolenheten ska finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas.

Motivering

Klarga elevernas inställning

Av skollagen framgår att i utbildningen ska elevens bästa vara utgångspunkt. Elevens inställning ska så långt det är möjligt klargöras. Elever ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Elevernas åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad. Av läroplanen framgår att rektor har ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt som möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks.

De utbildningar som Finnvedens gymnasium 1 erbjuder ställer stora krav på individualisering, vägledning och att elevernas inställning verkligen klargöras. Av intervjuer med lärarna framgår att kuratorn håller välkomstsamtal för att ge eleverna möjlighet att berätta om sina planer med utbildningen. Eleverna på gymnasiesärskolan ger uttryck för att de kan lyfta frågor som är aktuella för dem, men det framkommer även att det finns elever som tycker sig valt fel program där det är för sent att ändra. Det finns, hos eleverna, en önskan om kanaler för att uttrycka sina åsikter bland annat om utbildningens upplägg och hur undervisningen bedrivs. Eleverna upplever att samma önskemål kan ge olika resultat beroende på vem som framför det till rektor. Eleverna tycker även att det tar lång tid att se förändringar när de lyfter frågor om undervisningens kvalitet. Några elever tycker inte att de ser någon effekt alls av de påpekanden som

de för fram till rektorn eller lärarna. Rektorn uppger att elevfrågor som kommer in hanteras och att man alltid söker goda lösningar. Lärarna menar att organisationen med programarbetslag inte gynnar eleverna, då lärarna sitter i flera lag och måste prioritera, något som försvårar arbetet med att systematiskt kunna ta till sig av elevernas uppfattningar. Tillsynen visar också att det saknas forum (se nedan) för eleverna inom vilka eleverna kan lyfta frågor som är aktuella för dem och eleverna är ej heller delaktiga i upprättandet av planer och regler, detta gör att deras åsikter kring och inställning till utbildningen inte tas i beaktande på ett systematiskt sätt.

Även om skolenheten, via enkäter och samtal, försöker lyfta in elevernas åsikter måste rektor säkerställa att det på skolenheten finns system och rutiner för att klarlägga elevernas inställning till utbildningen och att elevernas inställning beaktas likvärdigt oberoende av vem det är som för fram dem.

Inflytande i undervisningen

Elever ska, enligt skollagen, ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Rektorn har ett särskilt ansvar även för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Av intervjuer med introduktionsprogrammets elever framgår att de tycker att det är lättare att utöva inflytande över undervisningen när det gäller de yrkesorienterade ämnena. I de gymnasiegemensamma ämnena menar eleverna att undervisningen är mer styrd och att de har liten möjlighet till påverkan på innehåll och arbetsformer. I samtliga elevintervjuer framförs att det mest är läraren som bestämmer hur undervisningen ska utformas i de gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna framför att det saknas en kultur för elevinflytande och att detta är en fråga som behöver lyftas och utvecklas. Lärarna menar vidare att eleverna ofta vill att lärarna bestämmer över hur undervisningen utformas och att det hos eleverna finns ett motstånd till inflytande, något som medför att eleverna inte ges ett inflytande. Rektorn instämmer i såväl elevernas som lärarnas bild och framför att elevernas inflytande lättare kan konkretiseras i de yrkesorienterade ämnena. Vidare framkommer i såväl elev- som lärar- och rektorsintervju att eleverna i gymnasiesärskolan oftare bereds en bättre möjlighet till inflytande över undervisningen, framför allt när det gäller arbetsformer och i vilken ordning som uppgifter ska lösas. Dock anser lärarna i gymnasiesärskolan att det är svårare att förhålla sig till ämnets innehåll och hur eleverna kan ha inflytande över det.

Även om eleverna bereds möjlighet att utöva inflytande över undervisningen på gymnasiesärskolan måste rektor säkerställa att alla elever på skolenheten

har inflytande över och därmed ges möjlighet att påverka undervisningen. Detta krav gäller oberoende av om eleverna ger uttryck för att de vill att lärarna ensidigt ska bestämma upplägg, arbetssätt och innehåll. Skolan och lärarna har en långtgående skyldighet att ge eleverna möjlighet att utveckla förmågan och vilja att ta ett personligt ansvar.

Forum för samråd med eleverna

Av skollagen framgår att rektorn ansvarar för att det vid varje skolenhet finns ett eller flera forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna. Rektorn ansvarar också för att eleverna ges information och tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Vidare framgår att eleverna fortlöpande ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och att elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor även i övrigt ska stödjas och underlättas. Enligt läroplanen är skolans mål att varje elev utifrån kunskap om demokratins principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn på gymnasiesärskolan framkommer att eleverna varje vecka håller klassråd för att prata om veckans planering och aktuella ämnen som kan vara av intresse för elevernas utbildning. Sådana klassråd förekommer dock i begränsad utsträckning för eleverna på introduktionsprogrammen, där intervjuer med elever, lärare och rektorn vittnar om att det finns de klasser som inte alls har klassråd. I samma intervjuer framkommer vidare att eleverna ej finns representerade i elevrådet eller vet hur de kan lyfta frågor till detta råd. Eleverna framför i intervju att de saknar kanaler för att kunna lyfta frågor som är viktiga för deras verksamhet och som kan ha betydelse för dem.

Även om skolenheten har regelbundna klassråd för eleverna på gymnasiesärskolan måste samtliga elever, genom olika forum, ges möjlighet att lyfta och diskutera frågor som har betydelse för eleverna och enhetens verksamhet i övrigt.

Skolinspektionens bedömning

Mot ovanstående bedömer Skolinspektionen att eleverna inte i tillräcklig utsträckning ges ett aktivt inflytande över utbildningen. Huvudmannen och rektorn ska därför se till att elevernas inställning klarläggs och att de ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och att eleverna hålls informerade i frågor som rör dem. Rektorn ska vidare se till att det vid skolenheten finns ett eller flera forum för samråd med eleverna, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas.

Författning

1 kap. 10 § skollagen

4 kap. 9 och 13 §§ skollagen

Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och 2.6 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero**Bedömning**

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Ordningsregler ska finnas, ha utarbetats under medverkan av eleverna och följas upp vid skolenheten.
- Vid skolenheten ska genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Signaler om kränkande behandling ska anmälas till huvudmannen.
- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling långsiktigt och det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Motivering***Ordningsregler***

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Av intervjuer med elever vid Finnvedens gymnasium 1 framgår att de inte känner till skolenhetens ordningsregler. Eleverna menar att de inte vet hur ordningsreglerna skapats och har ej, enligt dem själva, varit med i framtagandet av reglerna. Dock är de insatta i den nyligen instiftade regeln gällande förbud att använda mobiltelefoner i klassrummet under lektionstid. Eleverna framför även att regeln inte alltid är så bra då mobiltelefonen kan vara ett hjälpmedel i undervisningen. Lärarna tycker att regeln om mobiltelefoner är bra och menar att de flesta var överens om regeln när den infördes. Lärarna tror att de flesta elever uppskattar den. Lärarna och eleverna framför att förhållningsregler skapas inom de olika undervisningsgrupperna, där elevernas ibland får tycka till. Hur reglerna sedan efterlevs varierar, tycker eleverna, och ger exempel på att en del lärare inte är lika noggranna med hur reglerna följs.

Rektorn bekräftar lärarnas uppgifter och framför att det finns gemensamma regler för hela skolan, vilka rektorn uppger har arbetats fram tillsammans med elevrådet. Eleverna vid Finnvedens gymnasium 1 har dock, som ovan påpekats, ingen representation i detta elevråd och kan därför inte genom rådet påverka reglerna.

Även om det finns regler i de enskilda undervisningsgrupperna måste skolenheten, under elevernas medverkan, ta fram ordningsregler som rektorn beslutar över och som anpassas utifrån de behov som skolenheten har.

Målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling

Inom ramen för varje särskild verksamhet ska, enligt skollagen, ett målinriktat arbete bedrivas för att motverka kränkande behandling av elever. I detta arbete ingår att genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Skollagen föreskriver att det varje år ska upprättas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling långsiktigt och det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Vidare framgår att huvudmannen eller personalen inte får utsätta en elev för kränkande behandling.

Eleverna vid Finnvedens gymnasium 1 framför i intervju att det finns behov av att stärka trygghetsarbetet inom introduktionsprogrammen samt att det finns lärare som bemöter eleverna med en negativ uppfattning. Eleverna upplever att de skickas till rektorn för tillrättavisning om de gör något olämpligt och att de i detta samtal kan bli illa bemötta. Lärarna framför att det förekommer konflikter mellan lärare och elever och att lärarna skulle behöva redskap för att förebygga och lösa sådana situationer. Vidare menar lärarna att det finns spänningar mellan elevgrupper på skolan och att det behövs mer åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Denna uppfattning styrks av lärarnas svar i Skolinspektionens enkät till pedagogisk personal våren 2014 där resultatet pekar mot att det målinriktade arbetet för att förhindra kränkningar behöver förbättras. Rektorn uppger att det förekommer kränkningar mellan elever och mellan elev och lärare. Rektorn har också uppmärksammat att det finns elever som har en skrämmande vokabulär. Rektorn berättar att hon tar flera samtal med elever som lärarna menar har uppträtt illa. Enligt rektorn brukar samtalen leda till en förbättring, även om samtalen i sig kan ha ett högt tonläge. Rektorn säger att de sällan behöver skriva ett åtgärdsprogram efter sådana samtal.

Rektorn vid Finnvedens gymnasium 1 tycker att skolenhetens arbete utifrån planen mot kränkande behandling behöver förbättras på flera nivåer. Detta så att fler blir delaktiga och så att åtgärderna får bättre effekt. I skolenhetens plan mot kränkande behandling identifieras att eleverna inte känner att de tillhör skolan och att man måste försöka bryta detta. Eleverna känner dock inte till

denna plan och lärarna menar att man inte arbetar aktivt enligt planen, utan lärarna efterfrågar ett mer systematiskt arbete utifrån identifierade risker. Lärarna uppger att skolan har organiserat ett arbete med en tjejgrupp för att stärka elever utifrån frågor kopplade till kön. Trots att den problematik som föranlett detta arbete även i högsta grad involverar pojkarnas beteende kopplat till kön och kultur genomförs inte något motsvarande arbete med killgrupper enligt lärarna. Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens plan mot kränkande behandling. I planen har skolenheten identifierat ett antal riskområden och för fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Flera av åtgärderna är dock skrivna som förslag och, eftersom lärarna (se ovan) framför att det förebyggande arbetet behöver förbättras, kan konstateras att det dagliga arbetet inte genomförs av målinriktade insatser mot kränkande behandling.

Även om det på olika områden genomförs åtgärder för att skapa en god trivsel för eleverna, saknas ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. I detta ingår att systematiskt identifiera riskområden och gemensamt ta fram åtgärder utifrån vad analysen av riskerna visar. Att sedan åtgärderna genomförs och följs upp är också en del i det målinriktade arbetet mot kränkande behandling.

Anmälan till huvudman

En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten ska, enligt skollagen, anmäla detta till huvudmannen.

På frågan om hur rektorn vid Finnvedens gymnasium 1 hanterar signaler om kränkande behandling och hur dessa anmäls till huvudmannen svarar rektorn att om det handlar om riktigt kränkande behandling anmäls detta till huvudmannen. Denna utsaga visar, enligt Skolinspektionen, att ärendets allvar bedöms av rektorn utan att låta huvudmannen få möjlighet att utreda det. Enligt företrädare för huvudmannen har inga anmälningar kommit in från gymnasieskolan det senaste året, detta trots att tillsynen visar att det förekommer incidenter av kränkande art på skolenheten.

Att som rektor inta rollen av att tillrättavisa de elever som uppfört sig olämpligt, utan att anmäla de fall av kränkande behandling som kommer till hennes kännedom strider mot författningarnas krav. Vidare ligger det inte på rektorn att värdera om kränkningar som kommer till hennes kännedom verkligen utgör kränkande behandling. Det åligger därmed rektorn att till huvudmannen anmäla de signaler om kränkande behandling som anmäls till henne.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer mot ovanstående att det finns brister i hur Finnvedens gymnasium 1 arbetar för att skapa en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt i det målinriktade arbetet för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Huvudmannen och rektorn ska därför se till att ordningsregler utarbetas under medverkan av elever. Vidare ska huvudmannen se till att ett målinriktat arbete, i syfte att förhindra och förebygga kränkande behandling, bedrivs på skolenheten. I detta arbete ingår att, utifrån identifierade behov, genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska vidare se till att en plan mot kränkande behandling upprättas. I planen ska anges de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling långsiktigt och det aktuella året samt innehålla en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Slutligen ska rektorn anmäla till huvudmannen när rektorn får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten.

Författning

5 kap. 3 och 5 §§ skollagen

6 kap. 6 - 10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Särskilt stöd ska ges i den omfattning och på det sätt som eleverna behöver och har rätt till.
- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningssituationen, ska anmäla detta till rektorn.
- Rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Vid utredningen ska samråd med elevhälsan ske om det inte är uppenbart obehövligt.
- I åtgärdsprogram ska anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Motivering

Av skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Av läroplanen framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta.

Av intervjuer med lärare och representanter ur elevhälsan vid Finnvedens gymnasium 1 framgår att det finns en övergripande uppfattning att eleverna vid denna skolenhet ständigt ges särskilt stöd i sin kunskapsutveckling. Detta genom en generellt större pedagogisk bemanning. Lärare uppger dock att de har behov av tydligare instruktioner och systematik i arbetet med särskilt stöd. Lärarna anger att det inte är klart när de ska anmäla om de befarar att eleven kommer ha svårt att klara kursen eller har andra studiesvårigheter. Det finns en uppfattning om att sådana ärenden lyfts vid klasskonferens när man som lärare har möjlighet att prata med andra lärare om elever. Anmälan till rektor sker sålunda inte direkt, utan kan dra ut på tiden tills en konferens kommer till stånd. Vidare råder en osäkerhet hos lärarna vilka ärenden som ska lyftas och utredas, detta då det finns uppfattningar om att särskilt stöd ges av undervisande lärare direkt till eleven i gruppen, eller att läraren hänvisar till den så kallade studiehörnan. Studiehörnan är en skolövergripande stödåtgärd som alla elever kan nyttja och som tar mot elever vid ett flertal tillfällen i veckan. Det är dock väldigt få, om ens någon, elev på Finnvedens gymnasium 1 som använder studiehörnan. Intervjuer med lärare och elevhälsa visar en tydlig osäkerhet gällande när särskilt stöd ska ges. Båda intervjugrupperna uppger att det troligen finns elever på skolenheten som har behov av särskilt stöd och som inte får detta tillgodosett. Exempelvis finns elever som har behov av studiehandledning på modersmål som inte får detta särskilda stöd (se nedan under Erbjudande av utbildning). Denna uppfattning styrks av hur lärarna svarar i

Skolinspektionens enkät till pedagoger våren 2014, vilken visar att nästan hälften av lärarna menar att det inte upprättas åtgärdsprogram för de elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. Lärarna har inte getts någon fortbildning gällande författningsändringar om extra anpassningar och representanter ur elevhälsan tycker att skolan skulle behöva förbättras när det gäller kunskaper i hur särskilt stöd fungerar.

I intervjuer med representanter ur elevhälsan vid Finnvedens gymnasium 1 framkommer att rutinerna och tillvägagångssättet vid utredning av elevers stödbehov är oklart. På frågan om hur utredningar av elevers stödbehov med elevhälsan går till svarar representanter ur elevhälsan att man sällan gör utredningar med stöd av elevhälsan, trots att detta behövs (se nedan angående åtgärdsprogrammets kvalitet). Skolenhetens skolpsykolog är aldrig med som resurs vid utredningar av elevers stödbehov. Rektorn bekräftar elevhälsans bild och menar att rutinerna för utredningar är klara. Av intervjuer med lärare och elevhälsa framkommer att utredningar kan bestå i lärarens frågor till eleven, eller att exempelvis kuratorn frågar eleven om vilket stöd som kan vara lämpligt. En annan väg som framkommer är att läraren mailar andra lärare för att undersöka hur det går för eleven i andra ämnen. Fokus ligger sålunda inte på att finna vad som orsakar eller påverkar behoven av särskilt stöd, utan istället reda ut vad eleven gjort för fel, vad eleven saknar eller vilka åtgärder som skolenheten förfogar över. Intervjuer med lärare, rektorn och representanter ur elevhälsan visar att personalens kännedom om hur utredningar kan och ska gå till är låg. Elevhälsan träffar rektorn en gång i veckan och då går man igenom de ärenden som finns, samt fördelar uppgifter att följa upp olika frågor. Enligt elevhälsan är det ofta samma ärenden som återkommer och mängden nya elevärenden är få.

Att elevers eventuella behov av särskilt stöd inte utreds och att elevhälsans samlade kompetenser inte används i utredningar leder till svårigheter att kartlägga vilka stödbehov som finns. Eftersom det finns en samlad uppfattning om att elevernas studiegång i mångt och mycket ses som en stödform i sig kommer få ärenden in samtidigt som bilden av hur eleverna presterar inte är tydlig (se nedan under Utveckling av utbildningen).

Att det finns brister i utredningarna vid Finnvedens gymnasium 1 leder till svårigheter att kartlägga stödbehovet, något som ger effekter på åtgärdsprogrammen. Åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av vittnar just om brister i underlag för själva programmet. Programmen beskriver inte något utrett behov hos eleven utifrån de kunskapskrav som eleven inte når. Istället anges vad eleven förväntas göra utifrån elevens personliga situation. Vidare anges inte några konkreta åtgärder utifrån ett utrett behov, vilket gör det svårt att se vad som faktiskt ska göras och hur elevens behov av särskilt stöd ska tillgodoses. I något fall syns att åtgärdsprogrammet upprättas kort före elevens

avslutningsdatum i årskurs 3, med en utvärdering strax därefter och där skolan skjuter ämnen framför sig till folkhögskola eller komvux. Åtgärderna i detta exempel anges också otydligt. Eftersom åtgärderna dokumenteras i vaga ordalag, försvårar detta enhetens arbete med uppföljning och utvärdering. Av intervjuer med lärare och representanter från elevhälsan framkommer önskemål om att även uppföljning och utvärdering behöver stramas upp och ske mer enhetligt. Även kunskaper om hur arbetet med särskilt stöd går till tycker representanter ur elevhälsan behöver förbättras. Rektorn menar att arbetet med åtgärdsprogram måste förbättras och att en bättre struktur i arbetet måste föras in.

Skolinspektionens bedömning

Även om skolenheten på olika områden och på olika sätt arbetar med stöd måste arbetet med särskilt stöd markant förbättras. Skolenhetens arbete med att utreda och ge elever särskilt stöd genomsyras av en vilja från skolan att få eleven att anpassa sig till skolans erbjudanden om stöd istället för att utreda hur skolan kan anpassa sig efter elevens utredda stödbehov. I Skolverkets utbildningsinspektion 2007 vid Finnvedens gymnasium bedömer inspektörerna att skolan bör se över rutinerna för utredning av stödåtgärder samt måste upprätta åtgärdsprogram för elever i behov av särskilda stödinsatser. Det är därför anmärkningsvärt att skolenhetens arbete med särskilt stöd i denna tillsyn har liknande brister. Mot bakgrund av att lagstiftningen dessutom har skärpts när det gäller skolans och rektors ansvar för elever i behov av särskilt stöd ser Skolinspektionen allvarligt på den situation som råder på Finnvedens gymnasium 1.

Huvudmannen och rektorn måste därför se till att särskilt stöd ges i den omfattning och på det sätt som eleverna behöver och har rätt till. Vidare ska huvudmannen och rektorn se till att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, trots att extra anpassningar gjorts, anmäler detta till rektorn. Huvudmannen och rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds och vid utredningen ska samråd med elevhälsan ske, om detta inte är uppenbart obehövligt. I åtgärdsprogram ska rektorn se till att ange vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Författning

1 kap 4 § andra stycket skollagen

3 kap. 8–9 §§ skollagen

Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.
- Rektorn ska se till att personalen vid skolenheten får möjligheter till kompetensutveckling.
- Rektorn ska se till att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av personal och elever.
- Rektor ska ta ansvar för att konstaterade utvecklingsbehov redovisas till huvudmannen.

Motivering

Rektorns ansvar som pedagogisk ledare

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor, som särskilt ska verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare har rektorn, enligt läroplanen, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Lärare och representanter från elevhälsan vid Finnvedens gymnasium 1 uppger i intervju att det finns behov av tydligare pedagogisk ledning av skolenheten. Lärarna framför att det pedagogiska arbetet behöver såväl styrning som vision och att det behövs en mycket tydligare samordning. Lärarna anser att programarbetslagens pedagogiska arbete skiljer sig, där det finns de som fungerar bättre med en större samordning och de arbetslag som har begränsade möjligheter till samverkan och samplanering. Lärarna anser att flera beslut, om exempelvis samverkan, som borde ligga på rektorn istället läggs på dem och efterfrågar även en större samsyn mellan Finnvedens fyra rektorer just gällande beslutsfattande. Det finns, enligt lärarna, uppenbara risker att lärare gör som de själva vill, där undervisningen kan hamna utanför de nationella målen. Ett exempel är när läraren inte får det stöd den kan behöva för att inrikta undervisningen mot målen. Även om rektorn genomför lektionsbesök, efterfrågar lärarna en större närvaro i verksamheten och tydligare pedagogiska utmaningar för

att kunna utveckla undervisningen. Lärarnas analys av pedagogisk ledning överensstämmer med hur pedagogisk personal svarar i Skolinspektionens enkät våren 2014. Av dessa enkäter framgår att mer än hälften av de svarande tycker att rektorn inte tar ansvar för det pedagogiska arbetet. Rektorn instämmer i det som lärarna framför och menar att det pedagogiska ledarskapet är ett utvecklingsområde. Något som rektorn grundar i egna erfarenheter, utifrån bland annat analys av kvalitetsrapporter, samt i ovan angivna enkätsvar. Rektorn menar att lärarna vid skolenheten har en stor frihet, bland annat när det gäller vilket programarbetslag de ska tillhöra och att det finns en grundläggande tillit till hur lärarna genomför uppdragen som ligger i att vara lärare. Av denna tillsyn framkommer att det inom skolenheten saknas en samsyn i hur arbetet mot de nationella målen ska bedrivas, vilket ger effekter i form av brister inom undervisningen, elevernas möjlighet till inflytande, arbetet mot kränkande behandling och arbetet med särskilt stöd. För att få en sådan samsyn och gemensamt förhållningssätt krävs att rektorn leder det pedagogiska arbetet på skolan.

Även om skolenhetens rektor besöker och gör sig synlig i verksamheten måste det pedagogiska ledarskapet väsentligt förstärkas för att säkerställa att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen.

Anpassning av undervisning och kompetensutveckling

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. Rektorn ansvarar även för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Av intervjuer med lärare och representanter från elevhälsan vid Finnvedens gymnasium 1 framgår att kunskaperna om särskilt stöd varierar i personalen. Lärarna känner exempelvis inte till skillnad mellan stöd och särskilt stöd och har ej fått någon kompetensutveckling angående införandet av extra anpassningar inom undervisningens ram. Elevhälsan är dock medveten om ändringarna i författningarna som infördes 1/7 2014, men menar att skolenheten inte arbetar utifrån dessa. Intervjuer med lärare och rektorn bekräftar att lärarna inte fått någon kompetensutveckling avseende ny lagstiftning inom särskilt stöd, något som även får effekter i hur detta arbete fungerar (se ovan under Särskilt stöd). Tillsynen visar också att lärare har svårt att anpassa undervisningen till elevernas skilda förutsättningar och behov (se ovan under Undervisning och lärande). Rektorn menar, bland annat utifrån klassrumsbesök, att det behövs en tydligare styrning för att möjliggöra en utformning av undervisningen som i högre utsträckning anpassas till elevernas skilda behov. Rektorn är även självkritisk i att hon inte i tillräcklig utsträckning ifrågasatt lärarnas

pedagogik och metodval för att bland annat anpassa undervisningen till elevernas behov.

Även om det sker kompetensutveckling måste rektorn säkerställa att detta även sker inom centrala delar av uppdraget, detta för att kunna skapa en gemensam bas för arbetet så att hon kan se till att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.

Rektorns ansvar för utveckling av utbildning

Enligt skollagen ansvarar rektorn vidare för att det bedrivs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen uppfylls. Rektorn ansvarar också för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Om det vid uppföljning, inom exempelvis kvalitetsarbetet, framkommer brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Av intervjuer med lärare vid Finnvedens gymnasium 1 framkommer att lärarna har svårt att se resultat av kvalitetsarbetet. Det kvalitetshjul som huvudmannen initierats följs, men nyttan och effekterna tycker lärarna uteblir, något som syns i exempelvis arbetet med trygghet. Enhetens resultat diskuteras inte på övergripande nivå, istället sitter lärarna i sina respektive programarbetslag och diskuterar resultat. Detta gör att lärarna enbart har kännedom om arbetslagets resultat och att analyserna de gör hamnar på individnivå. Elevernas delaktighet i detta arbete är ringa, deras kännedom om resultaten för skolenheten är obefintlig och de kan endast se förändringar i skolans arbete, aldrig själv föra upp direkta förslag. Rektorn anser att skolenheten behöver bli bättre på att analysera resultaten på skolnivå, att sätta upp tydliga målsättningar, att formulera åtgärder inriktade mot målen och att följa upp och utvärdera detta arbete. Bland annat finns hos lärare och rektorn en vilja att mer systematiskt kunna dela med sig av fungerade metodik och på så sätt kunna ta vara på framgångsfaktorer.

Rektorn framför att kvalitetsarbetet sammanfattas och presenteras för huvudmannen, dock menar rektorn att det från huvudmannens sida saknas mål för hur skolenheten ska arbeta med introduktionsprogrammen. I intervju med representant för huvudmannen framkommer att den sammanställning som når huvudmannen inte tydligt uttrycker utvecklingsbehov eller framgångsfaktorer. I den finns inga önskemål eller förbättringsområden som kräver resurser från huvudmannen. Huvudmannen får sålunda inte in några konstaterade utvecklingsbehov, utan nås främst av en kortare redogörelse av skolenhetens arbete över läsåret. Detta leder till att huvudmannen inte får något underlag för att

kunna bedöma hur väl verksamheten uppfyller de nationella målen. Enligt huvudmannen har gymnasiet präglats av en vilja av att lösa utvecklingsarbetet på egen hand och är mycket kortfattad i redovisningen av verksamheten.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattningsvis finner Skolinspektionen att det finns tydliga brister i skolenhetens systematiska arbete för att utveckla utbildningen. Skolenhetens kvalitetshjul innehåller tre delar; samverkan, kunskapsresultat samt normer och värden, men kvalitetsarbetet redovisar inte vilka behov, som utifrån resultaten, identifieras på ett skolövergripande plan. Det saknas sålunda ett kvalitetsarbete för skolenheten som helhet vilket försvårar ett kontinuerligt utvecklingsarbete.

Huvudmannen ska därför se till att rektorn tar ansvar som pedagogisk ledare och chef och verka för att utbildningen utvecklas. I detta ingår att säkerställa att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Huvudmannen ska även säkerställa att rektorn ser till att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. Huvudmannen och rektorn måste se till att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. Huvudmannen ska säkerställa att rektorn tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av personal och elever. Rektorn ska ta ansvar för att konstaterade utvecklingsbehov redovisas till huvudmannen.

Författning

2 kap. 9 § skollagen

4 kap. 4-5 och 7 §§ skollagen

Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar

Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

- Eleverna och de som avser att påbörja utbildning ska ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Studiehandledning på modersmålet

Av gymnasieförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

I intervjuer med lärare, representanter från elevhälsan samt rektorn för Finnvedens gymnasium 1 framkommer att det finns elever på skolenheten som har behov av studiehandledning på sitt modersmål, men som inte får sådan handledning. I nuläget handlar om två språk i vilka skolenheten, via kommunens enhet för flerspråkighet, inte lyckats rekrytera handledare för att kunna ge eleverna handledning på sitt modersmål. Skolan har inte gjort ansträngningar för att kunna tillgodose behovet på annat sätt.

Tillsynen visar att det vid Finnvedens gymnasium 1 finns elever som inte får sitt behov av studiehandledning på modersmål tillgodosett. Skolan utreder inte på vilket sätt och i vilken omfattning eleven har detta behov, utan nöjer sig med den centrala tilldelningen oavsett om den är tillräcklig eller inte. Det är dock rektors ansvar att de elever som är i behov av studiehandledning får detta i den omfattning de behöver. För att kunna säkerställa detta krävs att behovet utreds och följs upp.

Vägledning inför utbildning och yrkesval

Enligt skollagen ska elever i bland annat gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till personal med en sådan kompetens att deras behov av yrkesvägledning inför val av framtida utbildning- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. Av läroplan för gymnasiesärskola framgår att det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen. Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse.

Till Finnvedens gymnasiesärskola finns en deltidsanställd (15 procent) studie- och yrkesvägledare (SYV) kopplad som besöker eleverna vid vissa tillfällen för att ge eleverna information. Lärare och rektorn anser att dessa tillfällen inte är tillräckliga för att kunna tillgodose elevernas behov av vägledning. Lärarna menar att de försöker ge eleverna vägledning, men uppger att de varken har kompetens inom området eller tid till detta. Lärarna menar vidare att man behöver tid till att förstå och arbeta med alla elevers olika förhållande för att kunna anpassa vägledningen till dem. Som det är nu uppger lärarna och rek-

torn att tiden som SYV har inte räcker till. Lärarna påpekar att eleverna på gymnasiesärskolan har ett annat behov än eleverna i gymnasieskolan, och framför en oro för hur det ska gå för eleverna framöver, om inte mer vägledning kan ges. Rektorn uppger att behoven som inte tillgodoses handlar om att exempelvis kunna söka upp företag och prata för eleverna, samt att hålla sig a jour om framtida utbildningsvägar för eleverna, exempelvis i form av folkhögskola. Rektorn har underrättat huvudmannen om behovet, som i sin tur håller på att utreda frågan.

Även om lärarna försöker hålla kontakt med elevernas handledare på praktik och tipsar om framtida yrken, måste rektor se till att studie- och yrkesvägledning är utformat på ett sådant sätt att den tillgodoser elevernas behov.

Skolinspektionens bedömning

Mot ovanstående bedömer Skolinspektionen att alla elever inte erbjuds utbildning och resurser i enlighet med författningarna. Huvudmannen och rektorn ska därför se till att eleverna på gymnasiesärskolan har tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Vidare ska huvudmannen och rektorn se till att elev får studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Författning

2 kap. 29 § skollagen

9 kap 9 § gymnasieförordningen

Lgysär 13, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Utbildningens innehåll på respektive introduktionsprogram ska överensstämma med författningarnas krav.
- På varje introduktionsprogram ska det finnas en plan för utbildningen som visar utbildningens innehåll.

Motivering

Utbildningens innehåll på respektive introduktionsprogram

Av skollagen framgår att syftet med preparandutbildning är att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet. Utbildningens syfte med indivi-

duellt alternativ är att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden. Vidare framgår att syftet med yrkesintroduktionen är att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10: 165 s. 440) framgår att eleverna inom yrkesintroduktionen parallellt med att påbörja en yrkesinriktad utbildning kan skaffa de betyg som behövs för att bli behöriga till ett yrkesprogram.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det finns elever som skrivs in på preparandutbildning men som under första året inte uppnått behörighet till ett visst nationellt program. Som fortsättning läser dessa elever istället individuellt alternativ, vilket inte är i överensstämmelse med syftesbeskrivningarna för preparandutbildningen. Eleverna, som nu läser individuellt alternativ, uppger i intervju att de avser läsa vidare på nationellt program, en studieväg som inte direkt överensstämmer med syftesbeskrivningen för individuellt alternativ.

Intervjuer med elever, lärare och rektorn tillsammans med information från skolans hemsida visar att yrkesintroduktionen är upplagd som en treårig utbildning med syfte att eleverna ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Intervjuer med lärare och rektorn visar att det är mycket ovanligt att utbildningen leder till studier på yrkesprogram; under rektorns fyra år på skolenheten har det aldrig hänt. Lärare och rektorn uppger att eleverna inte vill läsa ett extra år som det kan innebära om eleven skrivs in på nationellt yrkesprogram.

Inom yrkesintroduktionen ryms sålunda inte möjligheten att läsa vidare på yrkesprogram och därmed kunna nå yrkesexamen. Eleverna läser vissa kurser på nationella yrkesprogrammen, men övergår aldrig till själva programmet. Utbildningen på Finnvedens gymnasiums yrkesintroduktion påminner om hur Skolverket i sitt beslut efter utbildningsinspektion 2007 beskrev motsvarande individuellt program. Även då uppmärksammades huvudmannen på att övergången till nationellt program var sällsynt och skolan måste organisera sina individuella program så att skollagens syfte uppfylldes.

Plan för utbildningen på respektive introduktionsprogram

Enligt skollagen ska utbildningen på ett introduktionsprogram följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 805) anges att planen ska ange utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll.

I intervju med företrädare för huvudmannen framkommer att det inte finns någon plan för de introduktionsprogram som Finnvedens gymnasium 1 erbjuder

Med tanke på att utformningen av introduktionsprogrammen innebär begränsningar för eleverna är det väsentligt att huvudmannen ser över utbildningarnas syfte, längd och huvudsakliga innehåll och att dessa nedtecknas i en plan.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer mot ovanstående att utbildningen inte lever upp till författningarnas krav. Huvudmannen och rektorn måste därför se till att utbildningens innehåll på respektive introduktionsprogram överensstämmer med författningarnas krav. I detta ligger att organisera utbildningen så att eleverna ges möjlighet att gå en utbildning i linje med de syften som skollagen anger. Huvudmannen ska även besluta om en plan för introduktionsprogrammen som utbildningen på introduktionsprogram ska följa.

Författning

17 kap. 3 och 7 §§ skollagen

I ärendets slutliga handläggning har utredare Viveka Berglund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar



Maria Kärrman
Enhetschef



Andreas Leo
Föredragande/ Utredare

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.